

בית המקדש והר בית ה'

נצטוונו בתורה "לשכנו תדרשו ובאת שמה" דברים יב,ה, נראה שעצם הדבר שמתכנסים ובאים לדרוש ולהתייחס כיצד מחזקים את ענין המקדש בתוכנו, אף שאין זה קיום העשה כפשוטו, בוודאי יש בזה שייכות והרחבת המצווה.

בהמ"ק – מקום חיבור שמים וארץ

יש להקדים ולהתבונן מהו תכלית ענין מקדש ה' ומהו הפרי בהיות מכון לשבתו ולהשראת שכינתו בישראל.

הנה בבריאה שברא הקב"ה את עולמו, הציב שני סוגי מערכות הנהגה. הנהגת השמים והנהגת הארץ. וכנאמר בתחילת התורה: "בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ". לשמים יש צבא השמים ולארץ צבא הארץ ואלו שני מצבים ושני סדרי הנהגה שונים. בארץ הניח את האדם וכל סדרי חייו קשורים בענין הארץ ואין לו דבר עם סדרי הנהגת השמים, וכנאמר הכתוב תהילים קסו,טז "השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם".

אולם יש חידוש עצום בעולם, אולי החידוש הגדול ביותר מבריאת העולם – שאפשר לצרף את השמים והארץ.

ענין "חיבור שמים וארץ" קשה לנו להכיל עומק מושגו, שכן אנו בעוונותינו הרבים איננו מכירים אלא את המצב החסר, ברם זאת ידענו כי בעמדנו בחורב זכינו להתגלות אלוקית, לא התגלות בשמים אלא ירד ה' על הארץ כאשר הופיע וירד על הר סיני. "אשר ירד עליו ה' באש" שמות יט,יח "ועל הארץ הראך את אשו הגדולה" דברים ז,לו. וההופעה האלוקית בתוכנו היה בה מצב של יחס וקשר בין הקב"ה לעמו, וכנאמר המשנה תענית ז,ה "ביום חתונתו זה מתן תורה", נתהווה עתה יחס וחיבור ישיר של משפיע ומקבל בין הקב"ה לעמו ישראל.

וידועים דברי הרמב"ן שהמשכן הוא המשך המצב של הר סיני. דהיינו היחס והקשר, החיבור וההשפעה ע"י ההימצאות האלוקית בקרבנו, ממשיכים בתמידות כאשר יש מקום המיועד להשראת שכינתו ית'.

¹²⁴ הוספנו דברים שנאמרו בענין המקדש בשיעור שנמסר בערב תשעה באב ונכתבו בגופן שונה כדי שיהיה ניכר שנאמרו בפני עצמם בנושא מעט שונה.

ביהמ"ק והר הבית / מורנו הרב שליט"א

מה בין המשכן למקדש

ואף שהמשכן משמש מקור להשראת השכינה, אך לא די במשכן, ופסגת השראת השכינה והחיבור בין כנסת ישראל לקב"ה הוא בית המקדש. ואכן עם ישראל בכניסתם לארץ נצטוו שלש מצוות ואחת מהם בנין בית הבחירה.

בתחילת הפרשיות בהן התורה מרחיבה בדבר בנין המשכן וכליו בעודם במדבר, נצטוונו בציווי: "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" שמות כה, ח.

ושלוש פרשות קודם, בפרשת בשלח, כשעם ישראל אחר קריעת ים סוף עומדים בדרגה של רוח"ק ונבואה, הבינו בפשיטות שהמקום הראוי למקדש ה' הוא במקום נחלתו, כפי שאמרו בשירת הים: "תבאמו ותטעמו בהר נחלתך מכון לשבתך פעלת ה' מקדש ה' כוננו ידיך" שמות טו, יז.

וכבר הגמ' כתובות ס"ב: מצביעה על כך, שמעיקרא כתיב "תבאמו ותטעמו" ולבסוף כתיב "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם"

ואכן עלינו להבין, אם 'מכון לשבתו' של הקב"ה אינו אלא בהר נחלתו, מהו א"כ ענין המשכן במדבר. ומאידך, אם אמנם מקיימים ועשו לי מקדש – ע"י המשכן, לשם מה צריך את המקדש.

והשאלה נשאלת גם לגבי דוד המלך, אחר שהניח לו הקב"ה מאויביו, הוא רוצה לבנות בית לה' ואומר לנתן הנביא "ראה נא אנכי יושב בבית ארזים וארון האלהים יושב בתוך היריעה" שמואל ב ז, ב. והלא המצווה שציווה הקב"ה – "ועשו לי מקדש" כבר מקוימת ועומדת, אמנם בתוך היריעה, אך ככלות הכל רצונו של הקב"ה שנעשה לו מקדש וישכון בתוכו – כבר מיושם ומקוים זה למעלה מארבע מאות שנה, וכי כל השנים הללו – ארבעים שנה במדבר, י"ד שנה שכבשו וחלקו, שס"ט שנה בשילה, וכן בנוב ובגבעון, לא קיימנו את המצווה של ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם?

וביותר, שלמה המלך, שבפועל בונה את המקדש, מדבר בצורה מאד מפתיעה: "כי האמנם יושב אלהים על הארץ הנה השמים ושמי השמים לא יכלכלוך אף כי הבית הזה אשר בניתי" מלכים א ח, כז. כביכול עד עתה לא ראינו ולא שמענו ולא ארע דבר בענין הימצאות מקום לה'. וכי למעלה מארבע מאות שנה

ביהמ"ק והר הבית / מורנו הרב שליט"א

שהמשכן קיים לא היה מקום לשאלה זו 'האמנם ישב אלקים על הארץ', מה השתנה עכשיו שלא היה קודם?

יתרה מכך, כשנבחין במקראות, נראה כי ישנה התאמה רבה בין השראת השכינה בסיום בניית המשכן, להשראת השכינה בסיום בנין שלמה. במשכן נאמר "ויכס הענן את אהל מועד" שמות מ,לד ואף במקדש נאמר "והענן מלא את בית ה'" מלכים א' ח,יג. במשכן נאמר "ולא יכל משה לבוא אל אוהל מועד כי שכן עליו הענן וכבוד ה' מלא את המשכן" שמות מ,לח ואף במקדש נאמר "ולא יכלו הכהנים לעמוד לשרת מפני הענן כי מלא כבוד ה' את בית ה'" מלכים א' ח,יא. במשכן היתה הופעת האש "כי ענן ה' על המשכן יומם ואש תהיה לילה" שמות מ,לח, ובמקדש היתה הופעת האש "וכל בני ישראל רואים ברדת האש" דברי הימים ז,ג, א"כ מתעצמת השאלה מה בין המשכן למקדש?

ובכלל יש להבין, כשהקב"ה ציווה לבנות את המשכן, הרי היה זה קודם חטא המרגלים. כלומר, טרם שנענשו להיות ארבעים שנה במדבר, ובאופן פשוט היו צריכים להיות רק 'אחד עשר יום מחורב דרך הר שעיר' א"כ מה טעם יש לבנות משכן לזמן קצר שכזה והלא הם נכנסים תיכף לארץ ישראל?

כמידת הקומה של ישראל - כן אופן השראת השכינה בתוכו

ונ"ל כי הביאור הוא, שאין כאן כל שאלה של זמן, אלא האם עם ישראל יכול לעמוד לבדו למול המהמורות שבדרכו, האם יכול להתמודד לבדו "במדבר הגדול והנורא נחש שרף ועקרב וצמאון אשר אין מים". והתשובה היא: לאו! עם ישראל אינו יכול לעבור זאת בלא שהמשכן בתוכו, הוא אינו יכול לצלוח את דרכו בלא השראת השכינה, וכמ"ש "וארון ברית ה' נוסע לפניו דרך שלשת ימים" במדבר י,לג.

אך עדיין אין זו הצורה השלימה של השראת השכינה בישראל.

משום שעם ישראל עצמו עדיין לא עומד בצורה השלימה. הוא עדיין לא נקבע בתוקף מעלתו בתוך ארצו ונחלתו.

המציאות של עם ישראל עתה היא מציאות של "משכן", לא של בנין קבע.

ביהמ"ק והר הבית / מורנו הרב שליט"א

ואף שנכנסו לארץ ישראל, הם עדיין לא הגיעו אל הייעוד ואל פסגת הקומה שהם אמורים להגיע אליה. י"ד שנה שכבשו וחלקו, אין אלו עיכובים שנוצרו במקרה, כך גם כל השנים שהיה המשכן בשילה, בנוב ובגבעון. בכל השנים הללו המשכן הוא הרי אותו משכן מזמן משה, היריעות והמכסה הכל כשהיה קודם, אך זה לא בית, זה משכן במקום מסוים! כי הנושא טרם השתנה "ממשכן" ל"בית". כל עוד עם ישראל לא הגיע לקומתו הראויה, אזי מציאות השכינה בישראל היא כפי האמור בשמואל "ואהיה מתהלך באהל ובמשכן" שמואל ב' ז, ו. הקב"ה אומר אני "מתהלך" עמכם, אך אינני קבוע במקום.

אימתי מתאפשר שהקב"ה ידור בתוכנו באופן של קבע, אימתי ניתן שישכון בבית אבנים ולא ביריעה, אימתי ישכין שכינתו במקום המיועד – בהר ציון אשר אהב, ולא במקום ארעי, זהו בתקופת דוד, וביותר בתקופת שלמה, שזו התקופה הנעלית ביותר של עם ישראל, זו התקופה שעם ישראל עמד ברום פסגת מעלתו.

כי כמידת הקומה של ישראל כן אופן השראת השכינה בתוכו. וכשישראל בצורתם הנכונה – מעון השכינה בצורתו הנכונה.

ובזה נבין גם את אשר ארע אחר חורבן שילה. כאשר פלשתים השיבו את הארון אחר שבעה חדשים לאחר המכות שקיבלו (כמבואר בשמואל א' ד'), ובאופן פשוט היה צריך הארון לחזור אל המשכן שנבנה בנוב, שהרי הארון הוא הלב של המשכן, הוא עיקר השראת השכינה. אך לא כן היה, המשכן עמד בנוב והארון עבר כמה תחנות עד שהגיע לירושלים (עוד טרם בניית המקדש).

וטעם הדבר, משום שאחר חורבן שילה, אזי כפי האמור תהילים עח, טז "וימאס באהל יוסף ובשבט אפרים לא בחר ויבחר את שבט יהודה את הר ציון אשר אהב". ישנה הנהגת יוסף ואפרים וישנה הנהגה של יהודה – דוד ושלמה. אחר חורבן שילה, אי אפשר להעמיד את הארון – עיקר השראת השכינה, בנוב ובגבעון, שהם בחלקו של בנימין. ומעתה היעד הוא רק אחד – המקום אשר בחר ה'. והאיש אשר בחר – 'ויבחר בדוד עבדו'. הנהגת דוד ושלמה, המובילה את ההנהגה המתוקנת, היא היא היכולה לקבוע מקום לה'.

[רמג]

מעלתו וקדושתו הנצחית של הר הבית ה'

ומשנבחרה ירושלים, מעתה זהו מקום החיבור המוחלט. לא משכן ארעי אלא מקום שקדושתו נצחית, שגם בשימונו – בקדושתו הוא עומד (לפי רוב השיטות וכפי הנפסק¹²⁵). כבימות דוד ושלמה כן עתה – הקדושה היא אותה קדושה. זהו המקום שבו הקב"ה מתחבר עם עולמו, מתחבר עם עמו ובניו. זהו המקום שעליו אמר דוד: "כי בחר ה' בציון אוה למושב לו" תהילים קלב, יג – שזה ביטוי שאין דומה לו, בכל התנ"ך לא מצינו תאווה כביכול כלפי מעלה, אלא לגבי ציון.

וכמ"ש במשנה אבות ו,י:

"חמשה קנינים קנה הקב"ה בעולמו... בית המקדש קנין אחד דכתיב... מקדש ה' כוננו ידיך ואומר ויביאם אל גבול קדשו הר זה קנתה ימינו".

קנין זהו דבר מוחלט ונצחי. המקדש שייך להקב"ה. ואיתא בחז"ל ב"ר וישלח עט ששלשה מקומות אין אומות העולם יכולים לערער, מערת המכפלה – שנקנה ע"י אברהם. שכם – שנקנה ע"י יעקב. והר המוריה – שנקנה ע"י דוד. והכוונה שדוד הקדיש זאת להקב"ה כמו קדושת הגוף לבדק הבית. והקב"ה מתייחס לזה, זה נקרא קנין שלו.

עוצם תשוקת דוד לבית ה'

כשמתבוננים בפסוקים כיצד דרש דוד את המקום, לקיים מה שכתוב 'לשכנו תדרשו', למדים אנו גודל החביבות שיש למקום הזה. דבר שלא מצאנו כדוגמתו – דוד אינו יכול לישון עד שיהיה מקום לה', הוא מלך ישראל אך אינו יכול לחזור לביתו, אינו יכול להירדם "אשר נשבע לה' נדר לאביר יעקב. אם אבוא באהל ביתי אם אעלה על ערש יצועי. אם אתן שנת לעיני לעפעפי תנומה. עד אמצא מקום לה' משכנות לאביר יעקב" תהילים קלב, ג-ה.

ובכל הפסוקים בתהילים, כשמדברים על מקום מקדשנו, ישנם ביטויים נדירים של צימאון אדיר, תשוקה וכיסופים עצומים.

¹²⁵ כדעת הרמב"ם הלכות בית הבחירה פ"ו ה' יד-טז ותוס' יבמות פב:, ודלא כדעת הראב"ד שם
¹²⁶ גרסת הגר"א ארבעה קנינים.

ביהמ"ק והר הבית / מורנו הרב שליט"א

"כאייל תערוג על אפיקי מים כן נפשי תערוג אליך אלהים. צמאה נפשי לאלהים לאל חי מתי אבוא ואראה פני אלהים" תהילים מב,ב-ג. "מה ידידות משכנותיך ה' צבאות. נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ה' לבי ובשרי ירננו אל אל חי" תהילים טז,ב-ג. "צמאה לך נפשי כמה לך בשרי בארץ ציה ועייף בלי מים. כן בקודש חזיתך לראות עוזך וכבודך" תהילים סג,ב-ג.

ועוד כהנה בפסוקים. כזו כמיהה... כזו השתוקקות... כזו אהבה..

לשכנו תדרשו – דרישה ולאחריה גילוי

צ"ב מדוע הוצרך דוד לדרוש אחר מקום, הלא כבר נאמר "אשר יאמר היום בהר ה' יראה" בראשית כב,יד וברמב"ם בית הבחירה ב, א'ב' כתב שמקום המזבח צריך להיות מכוון, באותו המקום בו נעקד יצחק אבינו, והוא המקום שהקריב אדם הראשון קרבן ובו הקריב נח קרבנו. ותמוה וכי כך נשכח המקום. רואים עכ"פ שהמצווה היא באופן שקודם יש דרישה. ובגמ' זבחים נד: מובא כיצד דרש דוד אחר מקום המקדש, שבתחילה סברו "וקמת ועלית" דברים יז,ח שצריך להיות במקום גבוה, ודוד חידש לעשותו נמוך מעט משום "ובין כתפיו שכן" דברים לג,יב, והגמ' אומרת שעל זה נתקנא דואג האדומי בדוד. ולאחר הדרישה – הוקבע הדבר ע"י נביא. וכך גם בעזרא וסייעתו, קודם היה צריך את הדרישה ואח"כ הקב"ה שלח את דברו. כי כן היא הצורה לגרום השראת השכינה, קודם הדרישה מצדנו ואח"כ נקבעים הדברים מן השמים.

חובתנו עתה להגביר התשוקה אל בית מקדשנו

צאי לך בעקבי הצאן. הענין שאנו רואים אצל דוד, אצל שלמה (ובפרט בשיר השירים), בספרי הנביאים ובספרי הכתובים – זהו הדרישה והאהבה היתרה. והוא הדבר הראשון והמרכזי שמוטל עלינו – בני ציון אשר זכו לגור כאן בירושלים המקודשת, להגביר את האהבה! ירושלים היא המיצוע בין המקדש לא"י, בבחינת הרחבת הנושא של המקדש, ופשוט שאנו שכבר שייכים יותר לנושא של המקדש, חובתנו לתת לכך את היחס הנכון, לדעת את עוצם משמעותו ולקבוע בלבנו את הצימאון והתשוקה לבניינו.

"לך אמר לבי בקשו פני את פניך ה' אבקש". תהילים כז,ח, הנושא כאן הוא הלב – המבקש את פניך, "פניך" תמיד זהו המקדש¹²⁷.

¹²⁷ על דרך הכתוב דברים טז,טז "שלוש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני ה' אלהיך".

בוודאי יש לכך גם ביטוי מעשי, שאדם מגלה את האהבה שבלבו, וכגון לילך אצל שערי הר בית ה', הוא מגיע עד היכן שיכול, חומד את המקום, מייחל, מתאוה ומשתוקק, בבחינת 'רצו עבדיך את אבניה'.

כידוע ב'מעשה רב' נאמר בסעיף הראשון, לעשות תיקון חצות. בוודאי שאין דין או חובה לעשות כן, אך הנושא של חצות אינו העניין של כמה דקות שאדם אומר איזה קטעים ודיו, אלא זה סוג של אנשים שהם 'אבלי ציון'. בזהר בראשית לט. מובא שיש היכלות שנקראים אבלי ציון, אלו אנשים שאין להם מנוחה עד שהקב"ה ישוב אל מקום שבתו. האבלות היא תולדה של החיבה, וראשית לכל יש לעורר את החיבה התמידית. תקוותנו שהאבלות לא תהיה נוגעת למעשה, אך החיבה בוודאי תהיה נוגעת, ואין ספק שאלו שהם אוהבי ה', אוהבי ציון, הם יהיו ראשונים לראות בנחמת ציון.

אמנם, אי"א להתעלם מכך שאנו נמצאים בתקופה שאינה כמו לפני חמש מאות שנה ומעלה, שאפלט החושך כסתה הארץ בלא כל נצנוצי אור ולא ראו כל צד של הארת פנים ואיזה התקדמות בשלבי הגאולה, עם ישראל היה בצר ומצוק, מפוזר ומפורד ומשועבד בין האומות שרדפום ועינם בגזירות ושמדות נוראות ובטביחות ושריפות. ומלפני מאתיים שנה, וביותר מלפני מאה שנה ומלפני חמישים שנה, רואים ללא ספק תהליך שהקב"ה יותר מאיר פניו אלינו. ויש שיאמרו מחמת זה כי במידה מסוימת יש פחות מקום להתאבל, ואף שיש מקום להבין את האומרים כן, אך מאידך נראה שדווקא מצב בו אנו רואים שכבר יש יחס, כבר מראים לנו פנים וכבר מפציע איזה מידה של חיבה, הרי שזה מגביר את התשוקה להארת פנים השלימה והכ"כ מיוחלת, זה מעצים את ההשתוקקות להתממשות הכתוב שה"ש ח.א – "מי יתנך כאח לי יונק שדי אמי אמצאך בחוץ אשקך גם לא יבוזו לי", וכמבואר שהאבלות נובעת דווקא מתוך גודל התשוקה ומרוב הכמיהה והרצון למה שאנו חסרים.

הצימאון והכמיהה - ע"י התבוננות במעלת הבית ומעלת ישראל כשהבית בבנינו

כשמתבוננים עד כמה התורה נותנת משקל לענין המקדש והשראת השכינה, זה מחדד את המבט ומעורר את הלב לחפץ ולהתאוות אל המצב המתוקן בו בית אלוקינו עומד על מכונו. כידוע חצי מחומש שמות עוסק שוב ושוב בענין המשכן. כמעט כל ספר ויקרא עוסק בעבודת הקרבנות. והרבה בספר במדבר וכן רבות בדברי הנביאים, בספר מלכים – בנין שלמה, ובפרט בדברי הימים עם

ביהמ"ק והר הבית / מורנו הרב שליט"א

פירוט שמות הכהנים וכו'. וכמו"כ תורה שבע"פ, סדר קדשים, טהרות, והרי קיום סדר טהרות זו מערכת חיים שלימה שאיננו רגילים בה, אם תינוק שדרכו לנקר באשפה נכנס לבית נוצרה בעיה עם כל הכלים שבבית. כמה טהרה יש בישראל כשיש את המקדש! כמה יופי! כמה נקיות! כמה חן שפוך על עם ה' כשהוא שייך למקדש! ר"ח ויטאל מביא בשם האר"י מפני מה איננו משיגים ומבינים כראוי בחכמת האמת מפני שאין אפר פרה. כל עבודת ה' היא באיכות אחרת לגמרי, ההשגה וידיעת התורה היא ללא השואה, ואין לנו שיעור ודמיון לאיזה קומה עם ישראל מגיע כשבית ה' בתוכן. על שלמה המלך שתקופתו היא כאמור הפסגה בזמן הבחירה, נאמר בגמ' עירובין כא: שעל כל דבר מהתורה היה לו שלשת אלפים משל, ובזהר מבואר שזה משל על גבי משל – שכל משל בא לבאר את קודמו, ובוודאי היו לו תלמידים שיכלו לשמוע ולהכיל את רוחב עומק החכמה שבתורה, והכל מכח השראת השכינה שהיא עיקר עניין הבית, והיא המשפיעה את השפע והשלמויות, את כל הטובה ואת כל הברכה.

זאת מלבד יתר ההבחנות והמעלות הנשגבות של המקדש, כידוע הרמב"ם בהלכות בית הבחירה א.א מצביע על ב' נושאים מרכזיים בענין הבית – עבודת הקרבנות והעלייה לרגל. [ואמנם צ"ב כי נקטינן שמקריבין אע"פ שאין בית. וכן קשה שישנם עוד דברים שצריך להם בית] וכמו"כ ענין התפילה, כפי שרואים בתפילתו של שלמה המלך על הבית מלכים א.ח. אך עיקר עניינו ומהותו של הבית, כאמור, הוא השראת השכינה! כמו שכתוב מפורש בקרא: "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" שמות כה.ח.

והנה מה עצומות וכבירות עד למאד מאד המעלות שעם ישראל זוכה להם בהיות מקום החיבור בין ישראל לאביהם שבשמים עומד על מכונו. ונתבונן על כמה מן המעלות המרכזיות.

א. המעלה היותר נשגבה היא ענין השגת הנבואה. ואף שמציאות שכזו נראית לנו עתה כדבר רחוק שלא שייך אלינו, אך זהו הייעוד של עם ישראל, וכמו שאמר משה: במדבר יא, כט "מי יתן כל עם ה' נביאים". ואמרו חז"ל מגילה יד. שהיו נביאים בישראל כפלים מיוצאי מצרים.

וזהו פסגת השראת השכינה – שזכינו לכך אנו בני עם סגולה, וכפי שביקש משה שלא תשרה שכינה על אומות העולם. וכשמצבנו מתוקן ובית אלקינו קיים, נפתח בפני כל אחד מאתנו אפשרויות שאינם נתפסות בשכל אנושי, להגיע לדבקות בא-ל חי במידה הגבוהה ביותר, להשכיל, לקנות, להבין את ההבנות העמוקות עד אין סוף, את הערכים

[רמז]

ביהמ"ק והר הבית / מורנו הרב שליט"א

ואת השלמויות, ע"י הקשר הישיר עם הקב"ה. וכל אחד מאתנו ראוי לכך ומיועד לכך.

ב. ענין התורה. כידוע הר המוריה נקרא כן משום שמשם יוצאת הוראה לישראל תענית טז. וכדברי הכתוב ישעיה ב,ג "כי מציון תצא תורה". זהו המקום ממנו יוצאת התורה בתוקף אמתותה וטהרתה. וכשהבית על תלו אזי קיימת האפשרות להגיע אל הבהירות השלמה, אל הידיעה המוחלטת. הן התורה כ"כ מדויקת בתכלית הדקדוק, לא ניתן לשנות בה דבר וחצי דבר, וזקן ממרה המשנה דינו להרג ואף ממתנינים מלהרגו עד הרגל לעיני הכל. כי תורת ה' זו האמת המוחלטת שאין יכולת לעמוד כנגדה, ובהירות האמת הזו יוצאת מן המקדש.

ג. ענין העבודה וקרבת אלוקים. ואמנם וודאי גם כשאין המקדש קיים חובת האדם לתקן אורחותיו ולקנות השלמויות בכדי לזכות לקרבת אלוקים, וכפי שהעמיד הרמח"ל את מאמר דוד המלך תהילים עג,כח "ואני קרבת אלוקים לי טוב" כפתיחה למגמה הכללית של עם ישראל. ברם האפשרויות לעלות במעלות העבודה, בזהירות ובזריזות, בנקיות ובחסידות, ובכל סולם העבודה, אינם דומים במצבנו עתה למצב בו השכינה שורה בקרבנו.

ד. עבודת הקרבנות. עניינם הריצוי, וכנאמר ויקרא א,ט "ונרצה לו לכפר עליו". יש מצב הנקרא "רצון". כאשר שני ידידים מדברים יחד, עובר ביניהם כל העת הנושא של 'רצון', כל אחד מעוניין ורוצה בתיקון ובמעלה ובשלמות של חברו, כך הם דנים וכך הם פועלים. כשאדם בא לבית ה' להקריב קרבן, זו לא רק אהבה, זו לא רק ידידות, זהו 'רצון' הפועל כאן כביכול בין שני הצדדים. אנו בעוונותינו לא מכירים זאת, אך כמה אהבה, כמה טוהר, כמה פתיחות הלב, מקבל האדם המביא את קרבנו כראוי ומתרחץ עם אלוקיו.

ה. השמחה. שמחה פנימית ואמתית כפשוטה. ושמחה, אין הכוונה ריבוי שתית יי"ש וריקודים, אלא כשאדם מחובר וקשור אל האמת המוחלטת, כשהוא רואה למול עיניו בבהירות את הטוב האמתי, כשהוא יודע שזו מגמתו ומתחבר אליה יותר ויותר, אזי יש בקרבו שמחה פנימית ושלילה, כל הבעיות מתגמדות ושמחתו גדולה בקשר שלו עם הקב"ה. וכמו שכתוב תהילים קמט,ב "ישמח ישראל בעושיו בני ציון יגילו במלכם". (ובזהר במדבר קיח,א נאמר: כתוב אחד אומר עבדו את יי' בשמחה, וכתוב אחד אומר עבדו את יי' ביראה וגילו ברעדה, מה בין האי להאי? אלא כאן בזמנא דישראל שראן בארעא קדישא, כאן בזמנא דישראל שראן בארעא אחרא. וכמובן שגם בא"י יש יראה, אך שם זהו מקום השמחה)

וכהנה יתר המעלות, וכגון מעלת החכמה, שכשהשכינה שורה אזי פתוחים שערי חכמה וניתן להשכיל בידיעת ה', בהבנת המצוות. וכמו כן היראה, שפעמים לבני אדם נראה הדבר כמשא קשה, אולם כשיש את הבהירות ופתיחות הלב שזוכים להם מכח השראת

ביהמ"ק והר הבית / מורנו הרב שליט"א

השכינה והארת הפנים, הרי שהמבט אחר וכל העבודה אחרת. וכל שכן אהבת ה' המתעצמת כשזוכים ליאור באור פני מלך.

כי כן היא הקומה הראויה לכל אחד מישראל. ובמצבנו עתה איננו משערים עד כמה גבוהה קומה זו. וכדוגמת מה שנאמר על אדם הראשון שתחילה היתה קומתו משמים לארץ וממזרח למערב ואח"כ נתמעטה קומתו למאה אמה, אף אנו קומתנו עתה 'מקופלת' ואילו ידענו עד להיכן ייעד לנו הקב"ה מסוגלות ויכולת להגיע, היינו משתוממים מגודל ועוצם הדבר.

היחס להר בית ה' בזמננו

[באופן כללי ענין היחס אל המקדש צריך זהירות יתירה שאין זה דבר מובן מאליה כלל וכלל של הקב"ה יש בית ושוכן בתוך הארץ, וכאמור זהו חידוש בהנהגה שבתוך סדרי הארץ נוצרה אפשרות להשכין את ה' בתוכנו, דבר שאינו תואם את המציאות שלנו כלל.

ואכן מציאות נוראה שכזו שהארץ החמרית תוכל להכיל ולסבול בקרבה מעון לשכינה – איננה יכולה לבוא מתוך סברא אנושית אלא אך דבר ה' הוא שרצונו לשכון בתוך עמו. ועם כן עזוז נוראות חומר הדבר הוא עד למאד ולא יתכן בו צל של עיוות ולא סטיה קלה שבקלות.

וכמה דוגמאות בדבר :

א. בפי קרית, בתחילה כשנקהלו על משה ואהרן לא נתקבלה טענתם אלא אדרבה נענשו, ושוב בשנית העם מתלוננים על משה ואהרן 'אתם המיתם את עם ה' ואין טענתם מתקבלת. אמנם כשטוענים "הן גוענו אבדנו כולנו אבדנו" שמגלים פחדם ומוראם ממשכן ה', אכן מתקבלת טענתם ומוטל על אהרן ובניו לישא עון המקדש.

ב. אחר אשר פרץ ה' בעוזה, דוד ירא ומביע חרדתו הגדולה ואומר שמואל ב' וט' "איך יבא אלי ארון ה'".

ג. מיתת נדב ואביהוא, אנו מוצאים בו אותו עיקרון של נוראות חומר העבודה באוהל ה', שעי"ז נאמר ויקרא י' ג' "בקרבי אקדש ועל פני כל העם אכבד".

ד. תוקף האזהרה על שבט הקהתי בנשאם את הארון במדבר ד' יח "אל תכריתו את שבט משפחת הקהתי... ולא יבאו לראות כבלע את הקדש ומתו".

ואף יעקב אבינו כאשר קץ משנתו אמר בראשית כח, טז "אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי" אף שהמקום טרם התקדש יעקב נחרד ואומר אילו ידעתי לא הייתי מתייחס כך אל המקום הנורא הזה.].

כפי שהדגשנו, עיקר עבודתנו ופעולתנו היא לעורר את עוצם החיבה וצימאון התשוקה בלבנו ובלב ישראל – לענין המקדש וגילוי כבוד ה' בהר נחלתו. אולם מעבר לכך, כידוע ישנה מחלוקת גדולה האם הבית השלישי ירד מן השמים, כדעת רש"י סוכה מא., או כשיטה הידועה כשיטת הרמב"ם, שהבית יבנה בידי אדם¹²⁸.

הדעה הראשונה, שיבנה בידי שמים, רווחת בחז"ל פעמים רבות מאד. ישנם מדרשים רבים ומאמרי זהר מפורשים שהבית יבנה בידי שמים. מאידך, ידועים דברי הירושלמי מעש"ש ה,ב שבהמ"ק יבנה לפני ביאת המשיח.

כשנצבים למול השאלה האם ניתן לעשות פעולות מעשיות בענין, אין ביכולתנו להכניס הראש בין ההרים הגדולים בדבר שקשה בו ההכרע, וביחוד שאין זה מאמר אחד שהבית יבנה מן השמים, אלא כאמור דבר החוזר ונשנה בחז"ל פעמים רבות.

ובעיקר, ידועים דברי הגר"א בב' מקומות בתיקוני זהר תיקוני זהר ע.¹²⁹ ובשיר השירים, שלגבי מקום המקדש יש את נושא שלש השבועות. ואף אם יש דברים הצריכים ביאור, אי אפשר להתעלם מדברים מפורשים אלו, וכפי שמסיים שם "אלא שמושבעין שלא יצאו מאליהם לבנות בהמ"ק שושנה דלעילא עד שיבוא"

ולהבין מעט הדבר, פעולותינו בענין א"י וירושלים, הם כידוע מעוררים את החזרת השכינה לציון. פסגת חזרת השכינה זהו החיבור השלם במקדש. המקדש הוא נקודת החיבור המוחלטת, בה אנו המושפעים מקבלים ממקור השפע האלוהי. עלינו לעשות את כל הפעולות מסביב ולעורר את הרצון לחיבור, אולם את החיבור עצמו איננו יכולים ליצור בלא שהקב"ה בא ומופיע. צד אחד אינו יכול ליצור חיבור בכח בלא הופעת הצד השני. הופעת מקור השפע עצמו דהיינו המקדש זוהי ההופעה כביכול מצדו של הקב"ה. אנו יכולים רק להראות את לבנו כמה שאנו חפצים ומתאוים לדבר. וכך להחפצה להתחבר לבעלה, היא יכולה להתקשט ולעורר רצונו ואהבתו אליה, וכך ראוי לה, אבל החיבור עצמו אינו בידיה אלא צריכה היא את החתן שיופיע. וענין זה תלוי כאמור לעיל בהרחבה שאופן השראת השכינה, היא כמידת הקומה של ישראל.

¹²⁸ ע' ספר המצוות מצוה כ. ואין מוכח שם שם ישראל יבנו אותו, אלא שיש מצוה לבנותו ודוק'.

¹²⁹ עוד ע' בתיקור"ז צה

ביהמ"ק והר הבית / מורנו הרב שליט"א

ומשום כך אדרבה. בנושא זה העשייה בפועל מצדנו היא דווקא התלות המוחלטת בהופעה מצדו ית', דווקא גילוי הלב לפניו שאנו כה מזדקקים ומייחלים בכל לב ונפש לעצם החיבור עמו, היא הגורמת יותר מכל את ההופעה האלוקית להתחבר עמנו.

וכידוע, תלמידי הגר"א שפעלו על פי הוראותיו, ואף עשו צעדים חסרי תקדים הכרוכים בסכנה, אכן נמנעו להדיא לפעול בענין המקדש עצמו.

זהירות בטומאת המקדש

דבר נוסף שחובה להתייחס לחומרתו הוא איסור טומאת מקדש וקדשיו. ובכדי לקבל מימד על עוצם חומרת הדבר יש לציין את האמור בתוספתא שבועות א.ב שחומרת טומאת מקדש וקדשיו חמורה יותר מכל התורה כולה. ונלמד חומרתו משני מקומות. האחד, שכל העבירות שבתורה מתכפרות בשעיר אחד ולכפר טומאת מקדש וקדשיו נצרכים ל"ב שעירים. והשני, שטומאת מקדש וקדשיו צריך לכפר בכל חודש וא"א לחכות ליוה"כ מה שאין כן בשאר חטאים שיוה"כ הוא שמכפר.

בוודאי שמי שיראת ה' חדורה בלבבו אינו חשוד שיעבור על איסור חמור זה, אך כשדנים על הנושא א"א להתנער מן האחריות על כלל ישראל, שברור הדבר שאם יראו אנשים יראים נכנסים למקום הקודש, אותם שאינם מדקדקים כ"כ יבואו לידי מכשול. [מה עוד שידענו גם על שומרי תורה ומצוות שהקלו ראש בדבר ונכשלו להדיא באיסור זה]

וכידוע, בשנת תשכ"ז ושוב בשנת תשכ"ט, קמו החכמים בישראל ואסרו את העליה, משום טומאת מקדש וקדשיו. הם בוודאי לא חששו שהיראים יעלו בלא טבילה כדין, לא היתה הו"א כזו, אלא מחמת שאר בית ישראל שיבואו לידי מכשול אסרו אז כל חכמי הדור את הדבר.

סיכון הכלל ללא הוראת חכם מובהק

עוד נקודה עיקרית, שאף שאיננה הצד היחיד שצריך לדון בו, אבל א"א לדון בלי הצד הזה, ואסור לעצום עיניים ולהתעלם ממנו, מאחר וברור שהיום זה על דרך מלחמה, דהיינו שמצדם על נושא זה הם יוצאים למלחמה והרג, הרי שאנו מנועים לעשות מעשים (ובפרט שסו"ס אינם דין או חיוב) כשמנגד יש את דעת הגר"א שעל ענין המקדש השבועה בעינה עומדת.

[רנא]

ביהמ"ק והר הבית / מורנו הרב שליט"א

תלמידי הגר"א שעלו במסירות נפש הסתמכו על החכם הגדול בישראל שאמר להם – לכו ותצליחו. הם ידעו שבנושאים של א"י וירושלים כך עליהם לפעול ועשו כל מעשיהם על פיו. אולם בנושא המקדש אין לנו סמכות בעלת שיעור קומה המורה כך לפעול.

ברור, שהלב מתפלץ ודואב עד מאד לראות את הר בית ה' כאשר שועלים הילכו בו, וגרוע מכך ישמעאלים הילכו בו, ובוודאי שאם המצב מאפשר זאת וניתן להקים מזבח, הרי זו מצוות התורה. אך בנתונים הקיימים, שאין כל אפשרות שכזו, משמע שעדיין אנו מנועים וטרם הגיעה השעה לכך.

סיכום

כללו של דבר: החלק המוטל עלינו לפעול הוא להגביר החמדה ולהראות מצדנו את הכמיהה שדבר זה בדווקא הוא שיעורר ויביא מצדו ית' לבנין המקדש. פעולות מעבר לכך, ע"פ הגר"א אנו מושבעין שלא לעשות, ויש בהם צד של איסור חמור של טומאת מקדש וקדשיו, ואין לנו הוראת חכם לעלות כי-אם להיפך דעה נחרצת של כל החכמים לאסור, א"כ בוודאי שאין לעשות כן, אלא לאחוז את העיקר את הנושא הפנימי – דרישת הלב, להגביר ולהעצים את החיבה והאהבה, וכפי שהגר"א אומר ושכנתי בתוכם – שהקב"ה מצרף את לבם של ישראל כולם יחד, ולכן נקרא המקום "לבנון" – לבן של ישראל.

נקווה, נתפלל ונייחל, שנזכה כולנו לקיים בקרוב את החלק של "לשכנו" כפשוטו. והקב"ה יראה את לבנו ויחזור לשכון כבוד בתוכנו ויחד עם כל בית ישראל נעבוד אותו בהר קדשו במהרה.